

PATVIRTINTA
Lietuvos mokinių informavimo ir
techninės kūrybos centro direktoriaus
2008 m. sausio 31 d. įsakymu R1-31

EUROPOS SĄJUNGA
Europos socialinis fondas

ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTERIJA

KURKIME ATEITĮ DRAUGE!

PROJEKTAS
„PROFESINIO ORIENTAVIMO SISTEMOS SUKŪRIMAS IR DIEGIMAS“
(NR. ESF-2.4.-065)

PROFESINIO INFORMAVIMO TAŠKŲ AUDITO IR
AKREDITAVIMO MOKYMO PROGRAMA

TURINYS

I. Programos paskirtis, tikslas, uždaviniai ir apimtis.....	3
II. Programos dalyviai.....	5
III. Programos temų anotacijos.....	6
IV. Mokymo metodai.....	23
V. Pagrindinė literatūra.....	24
Priedai.....	25
1 priedas.....	26

I. PROGRAMOS PASKIRTIS, TIKSLAS, UŽDAVINIAI IR APIMTIS

1. Programos paskirtis

Profesinio informavimo taškų (toliau – PIT) audito ir akreditavimo mokymo programa skirta parengti asmenis, kurie atliks PIT vertinimą ir įvertinimą.

Programa parengta remiantis Profesinio orientavimo strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2003 m. lapkričio 19 d. įsakymu Nr. ISAK-1635/A1-180 (Žin., 2004, Nr. 56-1955), Profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugų teikimo reikalavimų aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2005 m. balandžio 29 d. įsakymu Nr. ISAK-739/A1-116 (Žin. 2005, Nr. 60-2132), Profesinio informavimo taškų audito, akreditavimo ir finansavimo metodinėmis rekomendacijomis (toliau – Rekomendacijomis) ir Profesinio informavimo taškų audito ir akreditavimo metodika (toliau – Metodika).

2. Programos tikslas

Programa siekiama parengti asmenis, kurie gebės rinkti, analizuoti, interpretuoti ir apibendrinti informaciją apie PIT veiklą bei nutarti, kokia PIT veiklos kokybė – labai gera, gera, bloga arba labai bloga.

3. Programos uždaviniai

Programos uždaviniai išreiškiami siekiamomis vertintojų kompetencijomis. Asmenys, baigę programą, sugebės:

- 1) apibūdinti nacionalinius profesinį informavimą reglamentuojančius dokumentus, susijusius su PIT veikla;
- 2) apibrėžti audito ir akreditavimo sampratą, vertinimo ir įvertinimo principus;
- 3) apibūdinti vertinimo ir įvertinimo subjektus bei eigą;
- 4) analizuoti PIT kokybės dimensijas pagal jas apibūdinančius kriterijus ir kokybės rodiklius;
- 5) suformuluoti PIT įvertinimo išvadas;
- 6) apibūdinti PIT vertinimo ir įvertinimo metodus bei naudojamus šaltinius.

4. Programos apimtis

PIT audito ir akreditavimo mokymo programos apimtis – 8 akademinės valandos, skirtos šešių temų aptarimui (bendra mokymų trukmė, įskaitant dalyvių prisistatymą, mokymo tikslų įvardinimą, mokymų apibendrinimą ir pertraukas, yra 8,5 val.). Mokymų trukmė pristatyta „PIT vertintojų mokymų darbotvarkėje“ (1 priedas).

PIT audito ir akreditavimo mokymo programą sudaro šios temos:

- 1) Nacionaliniai profesinį informavimą ir PIT veiklą reglamentuojantys dokumentai
- 2) PIT audito ir akreditavimo samprata, vertinimo principai
- 3) PIT vertinimo ir įvertinimo subjektai ir eiga
- 4) PIT kokybės dimensijos, vertinimo kriterijai ir kokybės rodikliai
- 5) PIT veiklos stiprybės ir silpnybės – įvertinimo pagrindas
- 6) PIT vertinimo ir įvertinimo metodai bei naudojami šaltiniai

Mokymų metu temos pristatomos remiantis jų anotacijomis, pateiktomis III šio dokumento dalyje. Dėstytojui pristačius temą, mokymų dalyviams suteikiama galimybė užduoti klausimus, susijusius su konkrečia tema. Atsakydami į klausimus dėstytojai patikslina iškilusius neaiškumus ir padeda išsamiau susipažinti su PIT vertinimo procedūromis bei turiniu. Temai „PIT veiklos stiprybės ir silpnybės – įvertinimo pagrindas“ skiriama daugiausia dėmesio: pristačius temą organizuojamas darbas grupėse, skirtas praktiškai atlikti pirminį PIT įvertinimą (plačiau žiūrėti į šio dokumento IV dalį).

II. PROGRAMOS DALYVIAI

Programos dalyviai – asmenys, siekiantys tapti PIT vertintojais. Jiems formuluojami šie reikalavimai:

1) Privalomi reikalavimai vertintojams:

- Aukštasis universitetinis išsilavinimas.
- Darbo švietimo sistemoje patirtis – ne mažiau kaip 5 metai.
- Sklandi rašytinė lietuvių kalba.
- Puikūs kompiuterinio raštingumo įgūdžiai (MS Office).
- Patirtis švietimo įstaigų arba mokymo programų vertinime.
- Patirtis profesinio informavimo veikloje.

2) Papildomi reikalavimai – asmenų, siekiančių tapti PIT vertintojais, privalumai:

- Išklaustyta vidaus audito konsultanto kursas.
- Lietuvos ir kitų Europos šalių profesinio rengimo sistemų išmanymas.
- Užsienio kalbos mokėjimas.

III. PROGRAMOS TEMŲ ANOTACIJOS

1 tema: Nacionaliniai profesinį informavimą ir PIT veiklą reglamentuojantys dokumentai

Siekiamos kompetencijos:

- apibūdinti nacionalinius profesinį informavimą reglamentuojančius dokumentus, susijusius su PIT veikla.

Turinys

Svarbiausi profesinį informavimą ir PIT veiklą reglamentuojantys dokumentai yra šie:

- Profesinio orientavimo strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2003 m. lapkričio 19 d. įsakymu Nr. ISAK-1635/A1-180 (Žin., 2004, Nr. 56-1955).
- Profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugų teikimo reikalavimų aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2005 m. balandžio 29 d. įsakymu Nr. ISAK-739/A1-116 (Žin. 2005, Nr. 60-2132).
- Profesinio informavimo standartas.

Profesinio orientavimo strategijoje (toliau – *Strategijoje*) pabrėžiama, kad informavimo, konsultavimo ir orientavimo paslaugos priklauso tai paslaugų sričiai, kuri padeda asmenims neatsižvelgiant į jų amžių ir gyvenimo etapą pasirinkti savo kelią švietimo, mokymo bei užimtumo srityse ir aktyviai kurti savo profesinę karjerą. Šios paslaugos skiriamos tiems, kurie dar nėra pradėję profesinės karjeros, kurie ieško darbo ir tiems, kurie jau dirba (*Strategijos* 6 punktas).

Strategijoje akcentuojamas informavimo paslaugų prieinamumas. Teigiama, kad šios paslaugos turi būti pasiekiamos arčiausiai asmens gyvenamosios vietos, o PIT steigimasis neturi būti ribojamas (*Strategijos* 63 punktas). Prieinamumas, paslaugų tikslingumas ir veiksmingumas, kvalifikuoti informavimo specialistai, aktyvus dialogas su socialiniais partneriais, šiuolaikiškas techninis ir metodinis aprūpinimas bei informacijos patikimumas apibūdina informavimo paslaugų kokybę (*Strategijos* 74 punktas).

Dokumente PIT vadinamos akredituotos ar kitos institucijos, kurios turi įrengtus laisvos prieigos prie interneto taškus, priėjimą prie šalies švietimo ir darbo rinkos duomenų bazių ar sukauptą informaciją kompiuterinėse laikmenose, vaizdajuostėse, spaudiniuose ir pan. Jie

informuoja asmenis apie mokymosi bei įsidarbinimo galimybes šalyje ir užsienyje. PIT paslaugas teikia profesijos patarėjai (Strategijos 65.1. punktas).

Profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugų teikimo reikalavimų apraše (toliau – Aprašas) įvardijami profesinio informavimo uždaviniai, kurie turi būti atspindėti PIT veikloje:

- teikti informaciją apie švietimo sistemą, priėmimo sąlygas bei specialybes, kurių galima mokytis profesinėse ir aukštosiose mokyklose;
- informuoti ir patarti dėl individualizuoto mokymosi, specialybių, kvalifikacijų bei profesijų sąsajų;
- teikti informaciją apie kvalifikacijas, kvalifikacijos įgijimo, tobulinimo ir persikvalifikavimo galimybes bei tvarką;
- teikti informaciją apie profesijas ir darbo rinką bei jos prognozes;
- teikti informaciją apie profesinės karjeros galimybes.

Apraše detalizuojamos institucijų, atsakingų už profesinį informavimą, funkcijos: reglamentuojama LR Švietimo ir mokslo ministerijos, Lietuvos mokinių informavimo ir techninės kūrybos centro, Švietimo informacinių technologijų centro, profesinio informavimo vietos steigėjo, bendrojo lavinimo mokyklų, profesinių mokyklų, Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnybos ir Lietuvos darbo biržos atsakomybė. Apraše PIT įvardinami kaip profesinio informavimo vietos.

Dokumente taip pat nurodomi reikalavimai asmenims, teikiantiems profesinio informavimo paslaugas: bendrojo lavinimo mokyklų mokytojams ir klasių auklėtojams, profesinio informavimo konsultantams profesinio informavimo vietose, socialiniams pedagogams ir mokyklų psichologams.

Profesinio informavimo standarte pristatomos PIT dirbančių profesijos patarėjų veiklos sritys, funkcijos ir kompetencijos. Profesijos patarėjai vykdo tokias profesinio informavimo veiklas ir funkcijas (1 lentelė):

1 lentelė

PIT dirbančių profesijos patarėjų veiklos sritys ir funkcijos

PROFESINIO INFORMAVIMO VEIKLOS SRITYS	PROFESINIO INFORMAVIMO FUNKCIJOS
A. Profesijos patarėjo bendrųjų gebėjimų identifikavimas	A1. Profesijos patarėjo bendrųjų gebėjimų taikymas, teikiant informaciją klientams
	A2. Informacinių technologijų taikymas

B. Informacijos kaupimas ir tvarkymas	B.1. Informacijos kaupimas
	B.2. Informacijos tvarkymas
C. Profesinio informavimo turinio sudarymas ir teikimas	C1. Informavimas apie darbo rinką
	C2. Informavimas apie profesijas
	C3. Informavimas apie kvalifikacijas ir jų įgijimą
	C4. Informavimas apie mokymo ir studijų programas
	C5. Informavimas apie švietimo institucijas
	C6. Informavimas apie profesinio orientavimo ir karjeros planavimo sistemą
	C.7. Informavimas ir socialinis bendradarbiavimas
	C8. Informacijos teikimo metodų naudojimas
D. Profesinio informavimo kokybės užtikrinimas	D1. Profesinio informavimo įvertinimas
	D2. Profesinio informavimo tobulinimas

2 tema: PIT audito ir akreditavimo samprata, vertinimo principai

Siekiamos kompetencijos:

- apibrėžti audito ir akreditavimo sampratą, vertinimo principus.

Turinys

PIT audito ir akreditavimo samprata

Auditas siejamas su informacijos rinkimu, analize, interpretavimu, apibendrinimu ir sprendimo apie pasiektą kokybės lygį priėmimu. Kitaip tariant, auditas apima vertinimą ir įvertinimą. PIT auditą atliekantys asmenys daugiausia užsiima vertinimu ir jų veikla tik nedidele dalimi siejasi su įvertinimu. Jie priima sprendimą (įvertina), kai nutaria, kokia PIT veiklos kokybė – labai gera, gera, bloga arba labai bloga. Šie asmenys nepriima galutinio sprendimo dėl PIT veiklos kokybės ir nenutaria, ar PIT gali būti akredituotas. Tokia užduotis tenka Lietuvos mokinių informavimo ir techninės kūrybos centrui (toliau – Centrai), kuris pasitelkia PIT akreditavimo Komisiją (toliau – Komisiją) ir nutaria, ar PIT gali būti akredituotas. Centras yra tikrasis PIT veiklos kokybės įvertintojas, o PIT auditą atliekantys asmenys – vertintojai. PIT akreditavimas – tai Centro pripažinimas, kad audite dalyvavęs PIT atitinka nustatytus reikalavimus.

Akreditavimas neįmanomas be vertinimo. Siekiant atlikti akreditavimą, reikia pereiti visus vertinimui būdingus etapus, ir tik tada galima priimti sprendimą dėl PIT veiklos kokybės.

Audito paskirtis gali būti įvairi. PIT veiklos kokybė vertinama ir įvertinama dėl informavimo, atsiskaitomybės, tobulinimo arba palyginamumo:

- kai audito paskirtis – informavimas, tai reiškia, kad audito rezultatais siekiama pasinaudoti informuojant klientus ir visuomenę plačiaja prasme apie PIT vykdomos veiklos kokybę. Tokia informacija padeda klientams nuspręsti, kokią instituciją, teikiančią profesinio informavimo paslaugas, jiems verta pasirinkti;

- kai audito paskirtis – atsiskaitomybė, audito rezultatais siekiama įrodyti, kad konkretus PIT laikosi savo įsipareigojimų, racionaliai naudoja jam skirtus išteklius, teikia kokybiškas paslaugas savo klientams. Atsiskaitomybės dėka paaiškėja, ar daroma tai, kas tiesiogiai ar netiesiogiai yra pažadėta atlikti. Atsiskaitomybės ir informavimo paskirtis tarpusavyje glaudžiai susijusios ir pirmoji dažniausiai apima antrąją;

- kai audito paskirtis – tobulinimas, PIT veiklos kokybės vertinimo ir įvertinimo rezultatai padeda atskleisti, ką reikėtų pagerinti PIT veikloje. Įvertinus veiklą reikia numatyti, kokiomis priemonėmis bus gerinama veiklos kokybė, ir kam tai bus naudinga. Tokiu atveju atliekant auditą ne tik surenkama informacija apie PIT veiklos kokybę, bet ir ją pasinaudojama kokybę gerinant;

- kai audito paskirtis – palyginamumas, tokio vertinimo ir įvertinimo metu surinkti duomenys apie konkretų PIT palyginami su informacija apie kitą PIT. Toks auditas leidžia sugretinti institucijų pasiekimus ir skatina konkurenciją, tačiau šiame dokumente aprašoma PIT vertinimo ir įvertinimo paskirtis nėra siejama su palyginamumu.

Remiantis audito paskirties įvairove, galima konstatuoti, kad PIT audito paskirtis trejopa: informuoti visuomenę apie PIT vykdomos veiklos kokybę, atsiskaityti visuomenei dėl PIT veiklos atitikimo užsibrėžtiems siekiams, panaudoti vertinimo ir įvertinimo rezultatus tobulinant PIT veiklą.

PIT akreditavimo paskirtis – pripažinti, ar PIT veikla atliekama kokybiška.

PIT vertinimo ir įvertinimo principai

Vertinimo principai skirstomi į bendruosius, apibūdinančius visą vertinimo procesą, ir vertintojų etikos principus. Bendrieji vertinimo principai yra vertinimo naudingumas, įgyvendinamumas, deramumas ir tikslumas (Jungtinis švietimo įvertinimo komitetas, <http://www.wmich.edu/evalctr/jc>):

- vertinimas naudingas tuomet, kai gautais rezultatais pasinaudoja tikslinės asmenų grupės;
- įgyvendinamumo principas reiškia, kad vertinimas atliekamas atsižvelgiant į realią situaciją, pasitelkiant apdairumą, diplomatiškumą ir racionaliai naudojant išteklius;
- vertinimas yra deramas, jei atliekamas teisėtai, laikantis etikos normų ir žmonių teisių, atsižvelgiant į susijusių asmenų interesus;
- tiksliam vertinimui būdingas tikslų ir procedūrų, nustatytų Rekomendacijose ir Metodikoje, laikymasis, naudojimasis tinkamais informacijos šaltiniais, patikimos informacijos rinkimas, teisingų ir pagrįstų išvadų formulavimas.

Vertintojų etikos principai yra objektyvumas, atsakomybė už pateiktą informaciją, profesionalumas, konfidencialumas ir kolegiškumas:

- objektyvumas. Vertintojai yra nešališki, nesilaiko išankstinio nusistatymo, kreipia vienodą dėmesį tiek į PIT veiklos stiprybes, tiek į silpnybes, įvertina įvairių asmenų ir suinteresuotų grupių pateiktą informaciją;
- atsakomybė už pateiktą informaciją. Vertintojai yra įsipareigoję laiku atlikti visas užduotis. Jie yra atsakingi už savo darbo rezultatus, kurie atsispindi jų parengtame vertinimo akte. Vertintojai turi užtikrinti, kad jų pateikti teiginiai teisingai ir patikimai apibūdina PIT veiklos kokybę;
- profesionalumas. Vertintojai demonstruoja tinkamą elgesį vertinamos institucijos atžvilgiu, nepiktnaudžiauja vertintojo padėtimi, nenaudoja psichologinio, finansinio ar kitokio spaudimo;
- konfidencialumas. Vertintojai dalijasi informacija apie vertinamą PIT tik su jo personalu, steigėjais, Centro atstovais ir Komisijos nariais. Jie neviešina turimų duomenų kitiems asmenims ar institucijoms;
- kolegiškumas. Vertintojai dirba dviese, todėl veikia kaip komanda: atsižvelgia į vienas kito požiūrį, suteikia galimybę vienas kitam pateikti klausimus susitikimuose su PIT atstovais ir juose vengia vieno asmens dominavimo. Vertintojai taip pat kolegiškai turi elgtis su vertinamo PIT darbuotojais, institucijos, kurioje įsteigtas PIT, personalu ir Centro atstovais.

3 tema: PIT vertinimo ir įvertinimo subjektai ir eiga

Siekiamos kompetencijos:

- apibūdinti vertinimo ir įvertinimo subjektus ir eigą.

Turinys

PIT vertinimo ir įvertinimo subjektai ir jų bendradarbiavimo tvarka

PIT vertinimo subjektai yra vertintojai, įvertinimo – Centras ir Komisija. Šių subjektų veikla vykdoma pagal tokią tvarką:

1) Akreditavimo proceso pradžioje Centras suformuoja Komisiją iš 5 asmenų, kurią sudaro po vieną atstovą iš LR Švietimo ir mokslo ministerijos, Centro, Lietuvos savivaldybių asociacijos, Lietuvos gimnazijų asociacijos ir Lietuvos pagrindinių mokyklų asociacijos.

2) Centras paskelbia akreditavimo proceso pradžią, nustato didžiausią akredituojamų PIT skaičių ir nurodo datą, iki kada PIT, pretenduojantys dalyvauti akreditavime, gali pateikti paraiškas.

3) Centras pagal PIT paraiškose pateiktą informaciją atranka PIT, kurie dalyvaus akreditavime ir informuoja juos apie atrankos rezultatus elektroniniu paštu ir raštu, taip pat atrinktų PIT sąrašą paskelbia internetiniame tinklalapyje (<http://kpc.rmtkr.lt>) ir nurodo datą, iki kada įvardinti PIT turi pateikti parengtas savianalizės ataskaitas.

4) Centras, gavęs PIT parengtas savianalizės ataskaitas, formuoja PIT vertintojų komandas kviesdami po du vertintojus kiekvieno PIT vertinimui. Vieną iš vertintojų Centras skiria vadovu, kuris daugiausia atsakingas už konkretaus PIT vertinimą. Rekomenduojama, kad vertintojai būtų iš tos pačios apskrities, kaip ir vertinamas PIT.

5) Centras perduoda PIT parengtą savianalizės ataskaitą vertintojams elektroniniu paštu likus ne mažiau kaip dviems savaitėms iki vertinimo vizitoj PIT.

6) Vertintojai analizuoja PIT parengtą savianalizės ataskaitą, atlieka vertinimo vizitą į PIT ir parengia PIT vertinimo aktą. PIT vertinimo akto faktinę informaciją vertintojų vadovas suderina su PIT personalu ir institucijos, kurioje įsteigtas PIT, vadovu, ir iš jų gauna PIT vertinimo akto patvirtinimą. Vertintojų vadovas du pasirašytus PIT vertinimo aktus ir vertinimo akto patvirtinimus perduoda Centrai.

7) Centras vieną PIT vertinimo akto originalą perduoda PIT, kitą – palieka saugoti Centre.

8) Centras sušaukia Komisiją, kuri posėdyje svarsto vertintojų parengtus vertinimo aktus ir nutaria, kuriuos PIT siūlyti Centrai akredituoti.

9) Centras, remdamasis Komisijos nutarimu, priima galutinį sprendimą dėl PIT akreditavimo, apie jį informuoja PIT ir sprendimą pavišina Centro internetinėje svetainėje.

10) Akredituotam PIT Centras suteikia akreditacijos pažymėjimą.

PIT vertinimo eiga

PIT vertinimas apima pasirengimą vertinimo vizitui, vertinimo vizitą į PIT ir vertinimo akto parengimą.

1) Pasirengimas vertinimo vizitui susideda iš šių veiklų:

- PIT parengtos savianalizės ataskaitos analizė;
- bendradarbiavimas su kitu vertintoju;
- pirminis PIT veiklos vertinimas.

PIT parengtos savianalizės ataskaitos analizė.

Savianalizės ataskaitoje apibūdintos PIT kokybės dimensijos pagal vertinimo kriterijus ir PIT kokybės rodiklius – svarbiausias informacijos apie vertinamą PIT šaltinis. Šiame dokumente PIT pateikia kiekybinius ir kokybinius duomenis, pagrindžiančius savo veiklos stiprybes ir silpnybes, pristato veiklos kokybės tobulinimo planą. PIT savianalizės ataskaita turi būti parengta pagal formą, reglamentuotą Metodikoje.

Vertintojai analizuoja PIT savianalizės ataskaitą remdamiesi šiais klausimais:

- ar savianalizė atlikta pagal visus PIT vertinimo kriterijus?
- ar įvardintos PIT stiprybės ir silpnybės yra pagrįstos?
- ar veiklos kokybės tobulinimo planas konkretus ir realiai įgyvendinamas?
- ar savianalizės ataskaitos skirtingose dalyse pateikti duomenys pasižymi nuoseklumu?
- kokius klausimus reikėtų patikslinti vertinimo vizito metu?
- ar reikalingi papildomi dokumentai, kurie padėtų priimti sprendimą apie PIT veiklos kokybę?

Bendradarbiavimas su kitu vertintoju.

Vertintojai, besirengdami vertinimo vizitui į PIT, bendrauja tarpusavyje elektroniniu paštu, telefonu arba susitikimų metu. Jie aptaria išanalizuotą PIT savianalizės ataskaitą ir iš jos surinktus įrodymus apie PIT veiklą, pasidalina atsakomybę už vertinamas PIT kokybės dimensijas, įvardintas Metodikoje. Patartina, kad vertintojai analizuotų skirtingas kokybės dimensijas.

Pirminis PIT veiklos vertinimas.

Vertintojai, susipažinę su PIT parengta savianalizės ataskaita, užpildo Pirminio įvertinimo formą (žr. Rekomendacijų 3 priedą). Šioje formoje vertintojai fiksuoja PIT veiklos

stiprybes ir silpnybes pagal atskiras kokybės dimensijas, pateikia pirminį įvertinimą pagal kiekvieną kokybės dimensiją, nustato veiklos kokybės tobulinimo plano tinkamumą, numato klausimus, diskutuotinus vertinimo vizito metu, parengia papildomų dokumentų, susijusių su vertinamo PIT veikla ir reikalingų sprendimų priėmimui, sąrašą.

2) Vertinimo vizitas į PIT trunka vieną darbo dieną ir jis apima:

- susitikimus su PIT atstovais ir PIT klientais;
- materialijų išteklių apžiūrą ir papildomai pateiktų dokumentų analizę;
- vertintojų uždara posėdį;
- preliminarių vertinimo išvadų pateikimą žodžiu PIT atstovams.

Susitikimai. Vertinimo vizito metu vertintojai susitinka su įvairiais PIT atstovais (PIT darbuotojais, institucijos, kurioje įsteigtas PIT, personalu, savivaldybės atstovais) ir PIT klientais. Susitikimuose vertintojai pateikia klausimus, siekdami gauti papildomos informacijos apie PIT veiklą arba patikslinti jau turimą informaciją ir pateiktus įrodymus.

Formuluodami klausimus, ekspertai turi vadovautis šiais principais:

- dalį tų pačių klausimų pateikti ne tik PIT darbuotojams, bet ir jų klientams, institucijos, kurioje įsteigtas PIT, personalui ir steigėjų atstovams. Tai padės išsiaiškinti požiūrių ir lūkesčių tais pačiais klausimais įvairovę.

- klausimus respondentams teikti apie tokias veiklos sritis, apie kurias jie gali turėti žinių. Pavyzdžiui, PIT darbuotojų būtina klausti apie jų kvalifikacijos tobulinimą, bet šios srities klausimų nereikėtų užduoti PIT klientams, nes jie šios informacijos neturi.

- į susitikimus atvykusiems pašnekovams užduoti klausimus kaip lygiaverčiams partneriams. Reikėtų vengti pranašumo demonstravimo.

- formuluoti tikslingus klausimus, kad atsakymai į juos padėtų nuspręsti, kas yra PIT veiklos stiprybės, o kas – silpnybės.

- tuo pačiu metu pateikti tik vieną klausimą, o ne keletą iš karto. Patartina vengti tokių klausimų: „prašau atsakyti į tris klausimus: pirmiausia pasakykite, kas...; po to paaiškinkite, kaip ..., ir tada nurodykite, kodėl...“. Tokie klausimai pašnekovą sutrikdo, jis gali atsakinėti nenuosekliai ir neprisiminti visų klausimų.

- formuluoti atvirus klausimus ir vengti uždarų. Pavyzdžiui, nepatartina klausti „ar Jūsų klientams parengtos patogios darbo vietos?“ (uždaras klausimas), geriau pasiteirauti „kuo Jūsų klientams patogios darbo vietos?“ (atviras klausimas).

- pateikti nešališkus klausimus, t.y. neprimesti išankstinės savo nuomonės. Nekorektiško klausimo pavyzdys: „ar Jūs irgi sutinkate, kad...?“;

- klausimas neturėtų būti vertinantis. Netinkamo klausimo pavyzdys: „negerai, kad Jūsų PIT yra taip ... Kaip galvojate tai spręsti?“.

- pateikęs klausimą ekspertas neturėtų pats ar jo kolega į jį atsakyti. Jei pašnekovas delsia atsakyti, reikėtų tą patį klausimą perklausti kitais žodžiais, bet nepateikti atsakymo į jį.

- pateikus klausimą, dėmiai išklaudyti atsakymo į jį, o esant svarbiai informacijai (įrodymams) – juos pasižymėti raštu.

Materialiųjų išteklių apžiūra ir papildomai pateiktų dokumentų analizė. Apžiūrint materialinius išteklius susipažįstama su PIT turimomis patalpomis, sukaupta spausdinta informacija, surinkta VIDEO medžiaga ir informacija elektroninėje laikmenoje ir PIT informacinių technologijų įranga (reikalavimai materialiesiems ištekliams suformuluoti Metodikoje). Šios apžiūros metu vertintojai taip pat analizuoja PIT pateiktus papildomus dokumentus, jei tokie jiems reikalingi formuluojant išvadas dėl PIT veiklos kokybės.

Vertintojų uždaras posėdis. Posėdžio metu vertintojai aptaria surinktą informaciją – diskutuoja apie atskleistas PIT veiklos stiprybes ir silpnybes, palygina gautą informaciją su užfiksuota pirminio vertinimo metu, diskutuoja dėl įvertinimo pagal atskiras kokybės dimensijas, sutaria dėl bendro PIT veiklos kokybės įvertinimo ir, jei reikia, numato PIT tobulinimo rekomendacijas. Visa tai aptarę vertintojai fiksuoja preliminarias vertinimo išvadas pagal Rekomendacijų 5 ir 6 priedus.

Preliminarių vertinimo išvadų pateikimas žodžiu. Preliminarias vertinimo išvadas vertintojai pateikia PIT personalui bei jo steigėjų atstovams žodžiu tokia tvarka: įvardinamos PIT kokybės dimensijų stiprybės ir silpnybės, įvardinamas PIT veiklos kokybės įvertinimas ir siūlymas Centrai dėl PIT akreditavimo, pateikiamos preliminarios rekomendacijos PIT veiklos kokybei tobulinti, nurodomi vertinimo akto rengimo terminai.

3) Vertinimo akto parengimą sudaro šie etapai:

- vertinimo akto sudedamųjų dalių rengimas;
- vertinimo akto projekto rengimas ir derinimas su PIT atstovais;
- galutinio vertinimo akto parengimas ir pateikimas Centrai.

Vertinimo akto sudedamųjų dalių rengimas. Šis etapas vyksta per vertinimo vizitą į PIT, kai vertintojai uždareme posėdyje fiksuoja preliminarias vertinimo išvadas. Jie užpildo reikalingas formas, nuo kurių profesionalaus parengimo tiesiogiai priklauso galutinio vertinimo akto kokybė.

Vertinimo akto projekto rengimas ir derinimas su PIT atstovais. Po vertinimo vizito į IT vertintojai parengia vertinimo akto projektą, kurį vertintojų vadovas derina su PIT atstovais. Jis dokumento projektą elektroniniu paštu nusiunčia PIT, kad jie susipažintų su vertinimo akto projektu ir pateiktų pastabas, susijusias su faktinės informacijos tikslinimu.

Galutinio vertinimo akto parengimas ir pateikimas Centrai. Jei PIT pateikia pagrįstas pastabas dėl faktinės informacijos netikslumų, atsižvelgiant į jas pakoreguojamas vertinimo akto

projektas ir parengiamas galutinis jo variantas. Jei PIT neprieštaruoja pateiktai faktinei informacijai, dokumento projektas nekoreguojamas ir jis tampa galutiniu vertinimo aktu. Pastarąjį vertintojų vadovas pateikia Centrui.

Vertinimo akto rengimas grindžiamas šiais principais:

- vertinimo akte pateikiami teiginiai yra aiškiai pagrįsti PIT parengtos savianalizės ataskaitos ir kitų PIT dokumentų duomenimis bei vertinimo vizito metu atskleistais faktais.

- informacija apie PIT veiklos kokybę, surinkta iš PIT savianalizės ataskaitos, ir vertinimo vizito į PIT metu gauti įrodymai yra tarpusavyje susiję ir papildo vieni kitus.

- vertinimo akte vertintojai cituoja PIT pateiktus dokumentus ir PIT darbuotojų išsakytą informaciją, kurią užfiksavo vertinimo metu.

Vertinimo aktas susideda iš šių dalių (žr. Rekomendacijų 7 priedą):

- PIT veiklos kokybės vertinimo eiga;
- PIT veiklos pristatymas;
- PIT kokybės rodikliai;
- PIT veiklos kokybės tobulinimo planas;
- PIT veiklos kokybės įvertinimas;
- PIT veiklos kokybės tobulinimo rekomendacijos.

Aukščiau aptartos PIT vertintojų veiklos ir jų trukmė iliustruojama 2 lentelėje:

2 lentelė

PIT vertintojų veiklos ir jų trukmė

VEIKLA	TRUKMĖ
I. Pasirengimas vertinimo vizitui	Pradžia - dvi savaitės iki vertinimo vizito
II. Vertinimo vizitas:	Viena darbo diena:
a. Susitikimas su PIT atstovais.	2 val.
b. Susitikimas su PIT klientais.	45 min
c. Materialiųjų išteklių apžiūra ir papildomai pateiktų dokumentų analizė.	1,5 val.
d. Vertintojų uždaras posėdis.	2,5 val.
e. Preliminarių vertinimo išvadų pateikimas žodžiu.	0,5 val.
III. Vertinimo akto rengimas:	
a. akto projekto rengimas;	5 darbo dienos po vizito
b. akto projekte pateiktos faktinės informacijos derinimas su PIT darbuotojais;	5 darbo dienos
c. galutinio akto parengimas ir pateikimas Centrui.	5 darbo dienos

4. tema: PIT kokybės dimensijos, vertinimo kriterijai ir kokybės rodikliai

Siekiamos kompetencijos:

- analizuoti PIT kokybės dimensijas pagal jas apibūdinančius kriterijus ir kokybės rodiklius.

Turinys

PIT kokybės dimensijos – PIT veiklos sritys, atitinkančios suformuluotus reikalavimus ir lemiančios PIT teikiamų paslaugų kokybę:

D.1. Materialiųjų ir finansinių išteklių valdymas.

D.2. Informacijos tvarkymas.

D.3. Informacijos teikimas.

D.4. Išorinių ryšių palaikymas.

D.5. Personalo profesinis tobulėjimas.

PIT vertinimo kriterijai – požymiai, apibūdinantys PIT kokybės dimensijas. Kiekviena kokybės dimensija apibrėžiama įvairiais kriterijais (3 lentelė):

3 lentelė

PIT kokybės dimensijos ir vertinimo kriterijai

DIMENSIJOS	KRITERIJAI
D.1. Materialiųjų ir finansinių išteklių valdymas	D1.1. PIT patalpų tinkamumas
	D1.2. Techninės ir programinės įrangos pakankamumas
	D1.3. Informacinių šaltinių pakankamumas
	D1.4. Materialinių išteklių prieinamumas
	D1.5. Finansinių išteklių pakankamumas
	D1.6. Lėšų panaudojimo tinkamumas
	D1.7. Finansavimo šaltinių įvairumas
D.2. Informacijos tvarkymas	D2.1. Informacijos tvarkymo sistemiškumas
	D2.2. Informacijos saugumas
D.3. Informacijos teikimas	D3.1. Informacijos atitikimas PIT klientų poreikiams
	D3.2. Informavimo metodų įvairumas
	D3.3. Informacijos apie PIT paslaugas prieinamumas
D.4. Išorinių ryšių palaikymas	D4.1. Išorinių ryšių tikslingumas
	D4.2. Bendradarbiavimo partnerių įvairumas
	D4.3. Išorinių ryšių naudingumas
D.5. Personalo profesinis tobulėjimas	D5.1. Informavimo konsultantų kompetentingumas
	D5.2. Profesinio tobulėjimo planingumas

Remiantis vertinimo kriterijais nustatomi PIT kokybės rodikliai. Pastarieji yra PIT stiprybes ir silpnybes pagrindžiantys kiekybiniai ir kokybiniai duomenys. PIT kokybės rodikliai, suskirstyti pagal atskiras kokybės dimensijas, pateikiami Metodikos 1 – 5 lentelėse. Kokybės rodikliai, pažymėti vertinimu *gerai*, vadinami PIT veiklos stiprybėmis, o rodikliai, pažymėti vertinimu *blogai* – silpnybėmis. Rodiklių pavyzdžiai pagal dimensiją D.4. Išorinių ryšių palaikymas pateikiami žemiau (4 lentelė):

4 lentelė

Rodiklių pavyzdžiai pagal dimensiją D.4. Išorinių ryšių palaikymas

KRITERIJUS	RODIKLIS	VERTINIMAS
D4.1. Išorinių ryšių tikslingumas	D4.1.1. a) Išoriniai ryšiai plėtojami atsižvelgiant į PIT veiklos tikslus	Gerai
	D4.1.1. b) Išoriniai ryšiai plėtojami nesiremiant PIT veiklos tikslais	Blogai
	D4.1.2. a) Bendradarbiavimas su išoriniais partneriais pagrįstas formalizuotais bendradarbiavimo būdais	Gerai
	D4.1.2. b) Bendradarbiavimas su išoriniais partneriais nevyksta formalizuotais bendradarbiavimo būdais	Blogai
	D4.1.3. a) Bendradarbiavimas su išoriniais partneriais pagrįstas neformalizuotais bendradarbiavimo būdais	Gerai
D4.1.3. b) Bendradarbiavimas su išoriniais partneriais nevyksta neformalizuotais bendradarbiavimo būdais	Blogai	

5 tema: PIT veiklos stiprybės ir silpnybės – įvertinimo pagrindas

Siekiamos kompetencijos:

- suformuluoti PIT įvertinimo išvadas.

Turinys

PIT veiklos stiprybės ir silpnybės nustatomos remiantis rodikliais, pateiktais Metodikos 1 – 5 lentelėse. Kokybės rodikliai, pažymėti vertinimu *gerai*, vadinami PIT veiklos stiprybėmis, o rodikliai, pažymėti vertinimu *blogai* – silpnybėmis. Nustatytas PIT veiklos stiprybių ir silpnybių santykis, pagrįstas teigiamais ir neigiamais vertinimais, lemia, kaip įvertinamos PIT kokybės dimensijos:

1) Kai prie konkrečios kokybės dimensijos visi vertinimai yra teigiami (pažymėti *gerai*) ir nei vieno neigiamo vertinimo (*blogai*), tai reiškia, kad bendras įvertinimas pagal šią kokybės dimensiją turi būti teigiamas ir pažymėtas *labai gerai*. Tokios kokybės dimensijos apibūdinime pateikiamos vien tik PIT veiklos stiprybės.

2) Kai prie konkrečios kokybės dimensijos dauguma vertinimų yra teigiami (*gerai*) ir ne daugiau negu trečdalis vertinimų neigiami (*blogai*), tai reiškia, kad bendras įvertinimas pagal šią kokybės dimensiją turi būti teigiamas ir pažymėtas *gerai*. Tokios kokybės dimensijos apibūdinime vyrauja PIT veiklos stiprybės ir pateikiama nedidelė dalis silpnybių.

3) Kai prie konkrečios kokybės dimensijos daugiau negu trečdalis, bet mažiau negu pusė vertinimų yra neigiami (*blogai*), tai reiškia, kad bendras įvertinimas pagal šią kokybės dimensiją turi būti neigiamas ir pažymėtas *blogai*. Tokios kokybės dimensijos apibūdinime pateikiama tik šiek tiek daugiau stiprybių negu silpnybių.

4) Kai prie konkrečios kokybės dimensijos pusė ir daugiau vertinimų yra neigiami (*blogai*), tai reiškia, kad bendras įvertinimas pagal šią kokybės dimensiją turi būti neigiamas ir pažymėtas *labai blogai*. Tokios kokybės dimensijos apibūdinime vyrauja PIT veiklos silpnybės.

Atskirų PIT kokybės dimensijų apibūdinimas stiprybėmis ir silpnybėmis bei remiantis jomis pateikti įvertinimai leidžia atlikti apibendrinantį PIT veiklos kokybės įvertinimą:

1) PIT veiklos kokybė įvertinama teigiamai, kai dauguma kokybės dimensijų įvertintos *labai gerai* arba *gerai*, ne daugiau negu viena – *blogai* ir nei vienos – *labai blogai*;

2) PIT veiklos kokybė įvertinama neigiamai, kai daugiau negu viena kokybės dimensija įvertinta *blogai* arba nors viena – *labai blogai*.

Apibendrinantis PIT veiklos kokybės įvertinimas lemia, kokį siūlymą vertintojai pateikia Centrai dėl PIT akreditavimo:

- 1) akredituoti be sąlygų – kokybės dimensijos įvertintos *labai gerai* arba *gerai*;
- 2) akredituoti PIT, jei per 1 metus jis įvykdys pateiktas sąlygas – dauguma kokybės dimensijų įvertintos *labai gerai* arba *gerai*, ne daugiau negu viena – *blogai* ir nei vienos – *labai blogai*;
- 3) neakredituoti – daugiau negu viena kokybės dimensija įvertinta *blogai* arba nors viena – *labai blogai*.

6 tema: PIT vertinimo ir įvertinimo metodai bei naudojami šaltiniai

Siekiamos kompetencijos:

- apibūdinti PIT vertinimo ir įvertinimo metodus bei naudojamus šaltinius.

Turinys

PIT vertinimo ir įvertinimo metodai

PIT vertintojai, Komisijos nariai ir Centro atstovai savo darbe naudoja šiuos teorinio tyrimo metodus:

- analizės metodą. Jį taikant PIT veikla, kaip visuma, suskaidoma į sudėtinges dalis pagal kokybės dimensijas, vertinimo kriterijus ir kokybės rodiklius. Kiekviena iš šių dalių vėliau tiriama atskirai.
- sisteminės analizės metodą. Jį taikant ir tiriant vientisą PIT veiklą, dėmesio centre tampa santykiai ir ryšiai tarp kokybės dimensijų, vertinimo kriterijų ir kokybės rodiklių. Jie yra tarpusavyje susiję ir įtakoja vienas kitą.
- sintezės metodą. Šis metodas taikomas tiriant PIT veiklos kokybės parametrų visumą, kai kokybės dimensijos, vertinimo kriterijai ir kokybės rodikliai sujungiami, ir jų visybė nulemia, kokia PIT veiklos kokybė.
- apibendrinimo metodą. Vertintojai taiko šį metodą, pateikdami apibendrinantį PIT veiklos kokybės įvertinimą; Komisija – nutardama, kokius siūlymus pateikti Centrai dėl PIT akreditavimo; Centras – priimdamas galutinį sprendimą dėl PIT akreditavimo.

PIT vertinimo ir įvertinimo metu taip pat taikomi empiriniai metodai:

- dokumentų analizės metodas. Vertintojai taiko šį metodą, kai ruošiasi vertinimo vizitui – analizuoja PIT parengtą savianalizės ataskaitą ir kitus su vertinimu susijusius dokumentus. Komisija ir Centras taiko šį metodą analizuodami vertintojų parengtus PIT vertinimo aktus.
- interviu. Vertintojai atlieka interviu vizito į PIT metu, kai susitinka su įvairiomis su PIT susijusiomis asmenų grupėmis ir pateikia joms klausimus apie PIT veiklą. Šie interviu yra pusiau standartizuoti.

PIT vertinimo ir įvertinimo informacijos šaltiniai

Informacijos šaltiniai tiesiogiai priklauso nuo vertinimo metodų. Kai vertinimo metodas dokumentų analizė, informacija gaunama iš vertinime ir įvertinime naudojamų dokumentų – PIT parengtos savianalizės ataskaitos, profesinį informavimą reglamentuojančių teisės aktų, vertintojų parengtų PIT vertinimo aktų ir kt.

Kai vertinimo metodas yra interviu, informacija gaunama iš PIT darbuotojų, institucijos, kurioje įsteigtas PIT, personalo, savivaldybės atstovų, PIT klientų ir kitų asmenų.

IV. MOKYMO METODAI

Vertintojų mokymuose taikomi šie mokymo metodai:

- aiškinimas,
- demonstravimas,
- diskusijos,
- darbas grupėse.

Aiškinimas ir *demonstravimas* taikomas pristatant visas šešias temas. *Diskusijos* taip pat vyksta pagal kiekvieną temą, kai aptariami programos dalyviams iškilę neaiškumai arba pateikiami patikslinimai juos dominančiais klausimais.

Darbas grupėse organizuojamas analizuojant temą „PIT veiklos stiprybės ir silpnybės – įvertinimo pagrindas“. Mokymų dalyviai suskirstomi į grupes po du–tris asmenis. Grupėms pateikiami menamo PIT stiprybių ir silpnybių sąrašai pagal skirtingas kokybės dimensijas bei veiklos kokybės tobulinimo planas. Mokymų dalyviai grupėse išanalizuoja pateiktą informaciją ir atlieka pirminį PIT įvertinimą – užpildo „Pirminio įvertinimo formos“ (Rekomendacijų 3 priedas) 2, 3 ir 5 dalis. Po to kiekviena grupė pristato darbo rezultatus, kurie aptariami bendrai, analizuojami iškilę klausimai

V. PAGRINDINĖ LITERATŪRA

Vertintojams parengta medžiaga grindžiama dokumentais, įvardintais mokymo programos paskirtyje (žr. I dalį) ir šiais literatūros šaltiniais:

1. Arendzas R. I. (1998). Mokomės mokyti. Vilnius: Margi raštai.
2. Bendrojo lavinimo mokyklos vidaus audito metodika. (2002). Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
3. Gage N. L., Berliner D. C. (1994). Pedagoginė psichologija. Vilnius: Alma Litera.
4. Guskey T. R. (2004). Profesinio tobulinimosi vertinimas. Vilnius: Garnelis.
5. Jungtinis švietimo įvertinimo komitetas. Internetinis adresas:
<http://www.wmich.edu/evalctr/jc/>
6. Patry J., Gastager A. (2004). Kokybės vertinimo dilemos// Aukštojo mokslo kokybė. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.
7. Quality Procedures in European Higher Education. (2003). Helsinki: European Network for Quality assurance in Higher Education.
8. Savickienė I. (2005). Universitetinių studijų kokybės vertinimo sistemos projektavimas. Daktaro disertacija. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.
9. Stake R. E. (2004). Standards-Based & Responsive Evaluation. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
10. Tidikis R. (2003). Socialinių mokslų tyrimų metodologija. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas.

PRIEDAI

PIT VERTINTOJŲ MOKYMŲ DARBOTVARKĖ

9.30 – 9.50	Dalyvių prisistatymas ir mokymo tikslų įvardijimas
9.50 – 10.20	Nacionaliniai profesinį informavimą ir PIT veiklą reglamentuojantys dokumentai Klausimai ir atsakymai
10.20 – 10.50	PIT audito ir akreditavimo samprata, vertinimo principai Klausimai ir atsakymai
10.50 – 11.10	<i>Kavos pertrauka</i>
11.10 – 11.40	PIT vertinimo ir įvertinimo subjektai Klausimai ir atsakymai
11.40 – 12.50	PIT vertinimo ir įvertinimo eiga Klausimai ir atsakymai
12.50 – 13.50	<i>Pietūs</i>
13.50 – 14.20	PIT kokybės dimensijos, vertinimo kriterijai ir kokybės rodikliai Klausimai ir atsakymai
14.20 – 14.50	PIT veiklos stiprybės ir silpnybės – įvertinimo pagrindas (pristatymas) Klausimai ir atsakymai
14.50 – 15.30	PIT veiklos stiprybės ir silpnybės – įvertinimo pagrindas (darbas grupėse)
15.30 – 15.50	<i>Kavos pertrauka</i>
15.50 – 16.30	PIT veiklos stiprybės ir silpnybės – įvertinimo pagrindas (darbo grupėse tęsinys)
16.30 – 17.20	PIT veiklos stiprybės ir silpnybės – įvertinimo pagrindas (darbo grupėse aptarimas)
17.20 – 17.30	PIT vertinimo ir įvertinimo metodai bei naudojami šaltiniai Klausimai ir atsakymai
17.30 – 18.00	Mokymų apibendrinimas